

Toimetuselt

"Kui kellestki on aastakümneid kokku kirjutatud vaat et üksnes jama, siis seda ettevaatlikumalt ja täpsemalt on temast edaspidi vaja kirjutada." Selle Kaido Jaansonitõdemusega avaneb Tuna seekordne käsitluste rubriik. Mõte ei kehti siiski üksnes Aleksander Kesküla kohta, kelle fenomeni avamine on algsajargus. See puudutab ka paljusid teisi ajaloolisi isikuid ja teemasid, eriti neid, kellel nõukogudeaegne pitser peal. Siit viib loogiline sild stalinlikku ajastusse ja selle intelligentsipoliitikasse, millest kirjutab Väino Sirk ja mida toetab seekordne Filmiarhiivi fotovalik. Samas on vaevalt võimalik kõiki tegelasi ja nende tegusid ühemõtteliselt paika panna. Kesküla fenomenist oli juttu. Aga ka Eesti kultuuriloo suurkujusid Oskar Loorits oma isikupära ja erapoolikusega oli paljude jaoks tülikas kuju. Ometigi väärivad tema mõtted sageli järelemõtlemit. Tema kirjadest Soome mõttekaaslasel Martti Haaviole võib leida üsnagi teraseid noppeid 1930. aastate alguse sisepoliitika kohta.

Kuna just selle numbri tegemise ajal möödus 85 aastat Vabadussõja ühest kuulsamast – Paju lahingust –, siis on Tuna huviorbiidis veel üks tegelane, keda on eri käsitlustes hinnatud vägagi erinevalt – kord taevasse tõstetud, kord mutta loobitud. Juttu on Julius Kuperjanovist. Otsapidi jõuab ajakiri veel muistse vabadusvõitluse künniseni ja veel ühe problemaatilise kujuni – Läti Henrikuni, seda siiski vaid servapidi. Kaspar Kolk kirjutab Lüübeki Arnoldist, kelle kroonika peatükk Liivimaa pööramisest on Läti Henriku kroonika järel kõige mahukam omaaegne kirjeldus misjoni- ja sõjategevusest Liivimaal 1180. kuni 1210. aastani.

Ja väga erinevatele ning omamoodi vastuolulistele tegelastele pühendatud sümposiooni kirjeldamisega lõpetab Tuna seekordne number värvikate isikute galerii tutvustamise. Keyserlingide juurde on põhjust lähinumbrates uuesti tagasi tulla.

Ott Raun